

4. Кинг Ф. У., Кри Д. Энн. Коммерческая корреспонденция на английском языке / Ф. У. Кинг, Кри Д. Энн. – М. : Высшая школа, 1994. – 192 с.
5. Аверьянова Л. В. Банковская корреспонденция на английском языке / Л. В. Аверьянова. – М. : Менатеп – Информ, 1996. – 100 с.
6. Котий Г. А., Гюльмисаров В. Р. Образцы деловой переписки на английском и русском языках. / Г. А. Котий, В. Р. Гюльмисаров. – М. : Инфра – М., 1995. – 160 с.
7. Little John Andrew. Company to Company. Little John Andrew. – Cambridge : Cambridge University Press, 1088. – 75 p.
8. Comfort J., Rovell R. Business Reports in English / J. Comfort, R. Rovell. – Cambridge : Cambridge University Press, 1994. – 81 p.
9. Beresford C. Business Communication. Practical Written English for the Modern Business World. – 1984 BBC English for Radio and Television Reprinted in 1990. – 48 p.
10. Blake C., Bly Robert W. The Elements of Business Writing / C. Blake, W. Bly Robert. – N.Y. : Mackmillan Publishing Company, 1991. – 140 p.
11. Locker Kitty O. Business and Administrative Communication / O. Locker Kitty. – Boston : Richard D. Irwin, Inc., 1995. – 696 p.
12. Batty Wayne C., Himstreet William C. Business Communication / C. Batty Wayne, C. Himstreet William / Principles and Methods. – Boston : PWS-KENT Publishing Company, 1990. – 768 p.

СКУРАТОВСКАЯ Г. С. Характеристика содержания обучения письменной английской профессионально ориентированной речи студентов экономических специальностей.

На содержание курса профессионально ориентированной речи на иностранном языке влияют такие факторы как новизна проблематики определения предметного содержания обучения, состояние методики обучения нормативного курса иностранного (английского) языка, состояние экономики страны и бюджет времени на обучение.

Ключевые слова: *содержание обучения, общеобразовательная роль иностранного языка, языковой материал, учебная программа, речевая деятельность, уровень речевого изложения, новизна проблематики, письменные жанры делового общения, способы руководства учебной деятельностью.*

SKURATIVSKA H. S. Teaching Content Characteristics of Written Business English Communication to Students of Economic Specialities.

Such factors as novelty of problems of the subject definition of teaching content, state of educational methodology of the standard course of foreign language study, state of economy of the country and the budget of school hours influence over the teaching content of business foreign languages communication.

Keywords: *teaching content, general role of foreign language, speech material, curriculum, speech activity, level of speech summary, novelty of problems, written styles of business communication, principles of guiding the educational activity.*

Трунова О. В.

Чернігівський державний інститут економіки і управління

СТОХАСТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА

Стаття присвячена стохастичній компетентності майбутніх економістів, розглянуто взаємозв'язок компонентів професійної компетентності фахівців-економістів, структура стохастичної компетентності, структурні компоненти стохастичної компетентності, рівні сформованості компонентів стохастичної компетентності.

Ключові слова: стохастика, компетентність, стохастична компетентність, майбутній економіст.

Перехід суспільства від індустріального до постіндустріального супроводжується радикальними змінами у сфері освіти, що перш за все має на увазі, відмову від розуміння освіти як отримання готових знань та подання викладача як носія готових знань. Освіта стає надбанням особистості, засобом її самореалізації і побудови особистої кар'єри, а це, в свою чергу, змінює цілі, норми, мотиви, методи навчання, роль педагога і т. д.

Американські вчені виявили пряму залежність між рівнем стохастичної підготовки та якісним складом працюючих фахівців в області економіки і фінансів. Сьогоднішній фахівець, який працює в банку, страховій фірмі повинен вміти вирішувати досить складні завдання і, як правило, виробляти нову, не існуючу раніше стратегію поведінки. Складність процесу навчання полягає в тому, що повного переліку всіх можливих ситуацій, які можуть зустрітися студенту в його майбутній професійній діяльності, скласти неможливо а, отже, скільки б способів і прийомів ні знала б людина, вона завжди може потрапити в таку ситуацію, коли всі відомі прийоми виявляться непридатними.

Давно канули в літо такі поняття як “розподіл випускника” і “наставник молодого фахівця”, їм на зміну прийшли “ринок праці”, “вимоги роботодавця”, “конкурентоспроможність”. Сьогодні, при прийомі на роботу фігурують нові критерії відбору. Оголошення про прийом на роботу, як правило, закінчуються словами: “потрібен молодий спеціаліст, бажано з досвідом роботи”. Молоді економісти, з одного боку, повинні мати поглиблені знання зі спеціальних дисциплін, що формують системне уявлення про структури і тенденції розвитку української та світової економік, з іншого, мати певний практичний досвід їх застосування [1].

Основна мета роботодавця – підвищення ефективності своєї діяльності, тому з його точки зору, випускники вузів повинні володіти:

- достатніми теоретичним і практичними знаннями та навичками, що дозволяють забезпечити високу продуктивність праці, знизити непродуктивні витрати підприємства на додаткову освіту та перепідготовку кадрів;
- розвиненими професійними якостями, необхідними для виконання ними роботи (ініціативність, організаторські здібності, лідерські якості, вміння працювати в колективі, здатність до самоаналізу і самоосвіти, готовність змінити профіль діяльності в залежності від змін в стратегії розвитку підприємства, технологіях, вміння самостійно працювати з інформацією та ін.).

Незалежні експерти з агентства “Рейтер” провели перше масштабне регіональне дослідження “Громадська оцінка професійних якостей випускників вузів як претендентів на ринку праці”. За даними дослідження, регіональні роботодавці в потенційних своїх співробітниках цінують,

насамперед, знання комп'ютера та сучасних технологій, цілеспрямованість, наполегливість, мобільність і здатність до навчання, у той же час їх не влаштовує відсутність у вчорашніх студентів навичок роботи в колективі і досвіду роботи – 2,1%, і, як не дивно серйозних теоретичних знань – 28,8%.

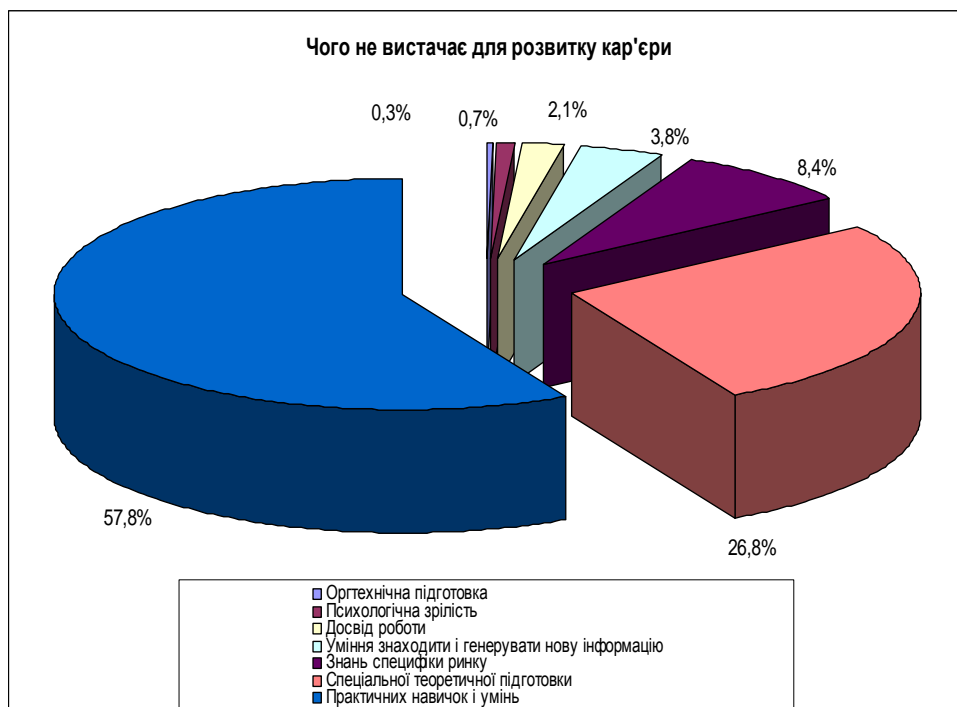


Рис. 1. Громадська оцінка професійних якостей випускників вузів як претендентів на ринку праці

Оскільки освіта повинна відповідати інтересам і потребам суспільства, отже, одним із завдань освіти є професійна підготовка фахівців, які задовольняють його (суспільства) потребам. Зміна вимог суспільства до фахівців спричиняє зміну цілей вищої освіти. Спрямованість на формування знань, умінь і навичок з окремих дисциплін поступається місцем формуванню професійного менталітету майбутніх фахівців.

Відповіддю системи освіти на соціальне замовлення щодо підготовки фахівців стала ідея компетентнісного підходу. Тому однією з методологічних основ нашого дослідження є компетентнісний підхід в освіті. Необхідність включення компетентнісного підходу в освіту визначається декількома причинами.

По-перше, глобалізацією світової економіки, зокрема процесами гармонізації "архітектури європейської системи вищої освіти", що пов'язані з Болонським процесом, який передбачає універсалізацію в області ступенів і їх міжнародного визнання, забезпечення студентської та викладацької мобільності, системи освітніх кредитів та їх впровадження, а також певну термінологічну уніфікацію. Це відноситься до таких термінів, як компетенція і компетентність.

По-друге, зміною освітньої парадигми. В умовах глобалізації світової економіки зміщуються акценти з принципу адаптивності на принцип компетентності випускників освітніх установ.

По-третє, директивними розпорядженнями: Проект нової редакції Закону України “Про вищу освіту”, Програма економічних реформ Президента України В. Ф. Януковича на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, що передбачають впровадження компетентнісного підходу [1, 2].

У процесі дослідження особливостей використання компетентнісного підходу в освіті було здійснено аналіз наукових досліджень, який дозволив з’ясувати такі основні питання: модернізація освіти на основі компетентнісного підходу (О. Бермус, Н. Бібік, В. Болотов, О. Волкова, Н. Галєєва, Е. Зеєр, О. Олейникова, Л. Паращенко, В. Сєріков, Л. Тархан, А. Хуторський, Є. Царькова); методи реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн (І. Зимня, О. Овчарук, О. Пометун); сутність компетентностей (Е. Зеєр, О. Крисан, Ю. Татур, А. Хуторський); моніторинг рівнів досягнення компетентностей (Х. Кеурулайнен, О. Локшина, М. Савчин, О. Пашенко).

Проте питання щодо вивчення компетентнісного підходу в системі вищої освіти сьогодні залишаються недостатньо вивченими, зокрема не розглядалися проблеми предметних компетентностей, зокрема, стохастичної.

Наше дослідження, спрямоване на розвиток стохастичної компетентності студентів економічних спеціальностей, ґрунтується на структурі взаємозв’язку компонентів професійної компетентності майбутнього економіста, представленій на рисунку 2 і розробленої на основі узагальненої компетентнісної моделі Дж. Стретча, описаної в [6].

Дж. Стретч виділяє три компонента компетентнісної освіти: “знаннєві” компетентності, які пов’язані зі змістом освіти, вміння, які діляться ним на 9 груп (уміння мислити критично; кооперативні вміння; вміння, які дозволяють робити усвідомлений і правильний вибір цінувати різноманітність і допускати “інше”; уміння розкрити потенціал іншого; уміння мислити системно; вміння працювати творчо; фасилітаторські вміння; лідерські уміння) і цінності, які представлені у відповідному блоці на рис. 2.

Процес підготовки майбутнього фахівця пов’язаний із становленням його професійної компетентності.

З урахуванням аналізу існуючих досліджень з питання професійної компетентності уточнимо розглянуте поняття для фахівців економічного профілю. Під професійною компетентністю економіста будемо розуміти інтегральну характеристику особистості фахівця, яка включає систему науково-теоретичних знань, у тому числі спеціальних знань в області економіки, професійних умінь і навичок, досвіду, наявності глибокої особистої зацікавленості у професійній діяльності та стійкої потреби бути

компетентним фахівцем. Слід зазначити, що дані характеристики можна розглядати ізольовано, оскільки вони носять інтегрований характер і є результатом професійної підготовки в цілому.

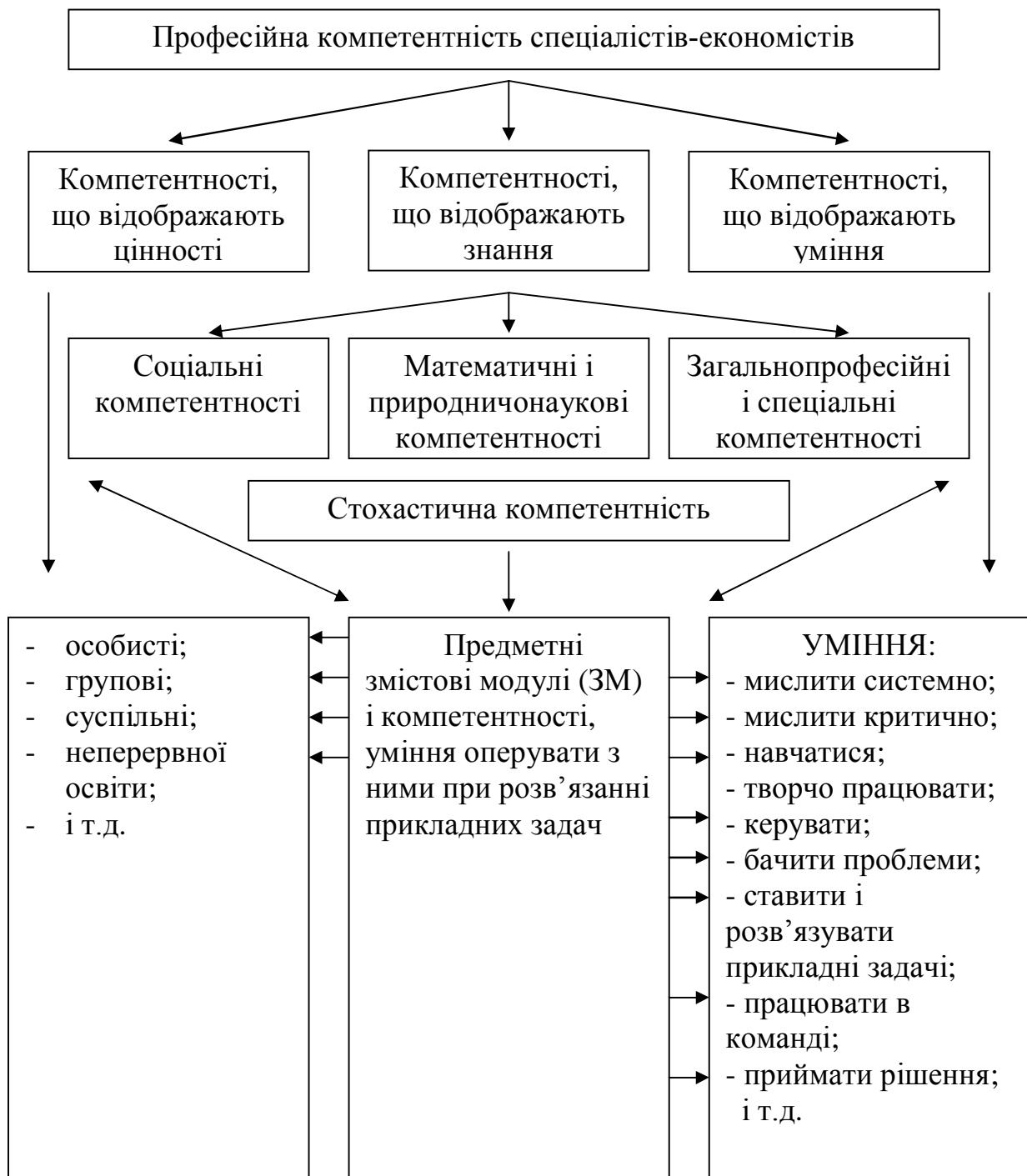


Рис. 2. Взаємозв'язок компонентів професійної компетентності фахівців-економістів

В структурі професійної компетентності А. В. Хуторський [5] виділяє предметну компетентність і пропонує трирівневу ієрархію компетенцій і виділяє ключові компетенції, які відносяться до загального

(метапредметного) змісту освіти; загальнопредметних компетенції, які відносяться до певного кола навчальних предметів і освітніх галузей; предметні компетенції – приватні по відношенню до двох попередніх компетенцій, що мають конкретне опис і можливість формування в рамках навчальних предметів. Предметні компетенції пов'язані зі здатністю студентів залучати для вирішення проблем знання, вміння, навички, що формуються в рамках конкретного предмета.

Розглянемо з цих позиції стохастичну компетентність як структурний компонент професійної компетентності фахівця-економіста.

Аналізуючи дефініції стохастичної компетентності, можна зробити висновок, що вона визначається наявністю системи знань і вмінь, мотивів здійснення стохастичної діяльності і ціннісних орієнтацій в області стохастики і сформованістю рефлексивно-оціночних умінь.

На основі проведеного аналізу під стохастичною компетентністю в нашому дослідженні будемо розуміти характеристику особистості фахівця, що відображає готовність до вивчення стохастики, наявність глибоких і міцних знань зі стохастики та вміння використовувати стохастичні методи в професійній діяльності.

Дотримуючись думки В. А. Болтова [3], який відзначає, що компетентність – це складний синтез когнітивного, предметно-практичного та особистісного досвіду, і ґрунтуючись на аналізі стохастичної компетентності як професійно-особистісної інтегрованої освіти, в якості її структурних компонентів визначимо наступні: мотиваційно-ціннісний (особистісний), когнітивний (теоретичний), конативний (практичний).

Контент-аналіз різних підходів до визначення поняття “стохастична компетентність” дозволив представити структуру стохастичної компетентності, відображену на рис. 3.

Мотиваційно-ціннісний компонент являє собою сукупність ціннісних орієнтації, потреб, інтересів, тобто, все те, що складає спрямованість особистості. Оскільки, стохастична компетентність необхідна для успішного здійснення професійної діяльності, то даний компонент включає мотиви, цілі, наявність інтересу до стохастичних знань, ціннісні установки актуалізації в професійній діяльності, стимулює творчий прояв особистості в діяльності і спрямований на мотивоване застосування стохастики при вирішенні професійних завдань.

Психологи розрізняють зовнішні і внутрішні джерела активності людини. До зовнішніх відносяться стимули, до внутрішніх – мотиви (потреби, інтереси, особистісні установки та ін.). Мотивація – відмітна риса компетентного поведінки від некомпетентного, вона задає планку індивідуального розвитку і росту студента.

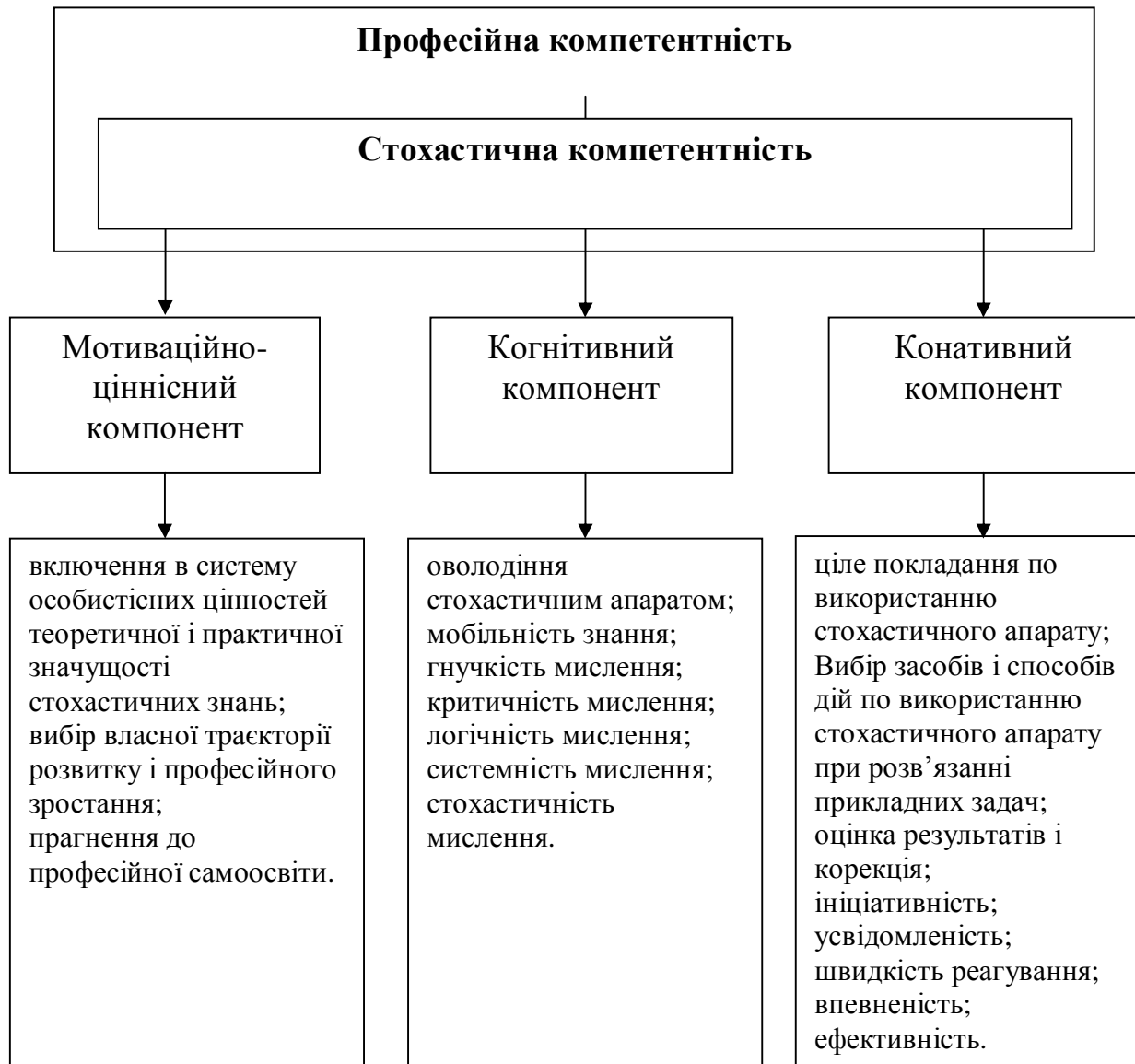


Рис. 3. Структура стохастичної компетентності

Суттєвою рисою компетентності є її діяльний характер. Орієнтованою основою дій є знання і рівень їх сформованості, це характеризує когнітивний компонент.

Когнітивний компонент відображає тип розумової діяльності і представлений системою стохастичних знань, ступенем кругозору щодо застосування стохастичних знань в професійній області. Когнітивний компонент включатиме не лише вільну орієнтацію в галузі стохастики, але і знання в економічній області. Когнітивний компонент можна представити у двох аспектах: знання та вміння. У когнітивний компонент включаються, насамперед, знання теоретичних основ стохастики і вміння вирішувати завдання з практичним змістом.

Конативний компонент (від англійського слова conation – здатність до вольового руху) включає в себе особливості поведінки особистості в

професійній сфері і адекватність застосування стохастичного апарату для розв'язання прикладних задач професійної діяльності [7].

Стрижневою складовою мотиваційно-ціннісного компонента стохастичної компетентності як структурного компонента професійної компетентності студентів-економістів є потреба в засвоєнні стохастичних знань. У когнітивному компоненті стрижневим виступає володіння системою стохастичних знань. У конативному – застосування стохастичного апарату у вирішенні прикладних задач. У таблиці представлені показники сформованості та основи формування структурних компонентів стохастичної компетентності.

Таблиця

Структурні компоненти стохастичної компетентності

<i>Компоненти</i>	<i>Показники сформованості</i>	<i>Основи формування</i>
Мотиваційний	– наявність інтересу до стохастики; – усвідомлення місця, ролі і значення стохастики в професійному і особистісному аспектах, потреба в оволодінні стохастичними знаннями; – прагнення до актуального і наступного навчання стохастики.	Прийняття на особистісному рівні вимог кваліфікаційної характеристики
Когнітивний	– володіння системою стохастичних знань; – ступінь кругозору по застосуванню математичних знань в професійній галузі; – знання стохастичних моделей і пов'язаних з ними методів розв'язання задач.	Засвоєння програмного матеріалу
Конативний	– уміння переносити знання в нову ситуацію; – самостійність і якість виконання завдань; – уміння застосовувати стохастичні знання, уміння і навчальні при розв'язанні професійно орієнтованих задач.	Застосування стохастики в практичній і професійній діяльності

В результаті теоретичного аналізу проблеми розвитку стохастичної компетентності, були визначені рівні сформованості компонентів стохастичної компетентності випускника-економіста:

– *репродуктивний рівень*: характеризується засвоєнням програмного матеріалу на обов'язковому рівні, інтуїтивним, неусвідомленим ставленням до стохастики, проявом інтересу до звичних способів діяльності і до кінцевого результату; наявністю базових стохастичних знань для їх подальшого узагальнення; здатністю вирішувати завдання з практичним змістом тільки за відомими алгоритмами; розв'язанням типових прикладних задач за допомогою викладача або “за зразком”;

– професійно-адаптивний рівень: характеризується засвоєнням програмного матеріалу на рівні “добре”; усвідомленням місця і ролі стохастичних знань в професійному та особистісному сенсах; стійким прагненням до оволодіння стохастичними методами, самоосвіти; вміннями узагальнювати знання на основі операцій аналогії, класифікації, аналізу, синтезу базових знань; вмінням розробляти стохастичні моделі економічних процесів, самостійним розв’язанням типових стохастичних задач, епізодичним вирішенням складних прикладних задач, готовністю застосувати отримані знання при вивченні профільних дисциплін;

– професійно-компетентнісний рівень: характеризується засвоєнням програмного матеріалу на рівні “відмінно”, включенням ідеї високого рівня стохастичної компетентності економіста в систему індивідуально-професійних цінностей; здатністю до формулювання проблеми, прогнозування і передбачення результату; вмінням самостійно застосовувати комплекс стохастичних методів для вирішення завдань, здійснювати вибір найбільш раціональних стохастичних методів; умінням застосовувати знання в нестандартній ситуації; систематичним розв’язанням складних прикладних задач.

Для оцінки рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента стохастичної компетентності можна використовувати анкетування студентів: для виявлення їхнього ставлення до стохастичної підготовки і розуміння значущості стохастичних знань і умінь при вивченні профільних дисциплін і для майбутньої професійної діяльності. Вивчення результатів іспиту зі стохастики дасть можливість визначити рівень сформованості когнітивного компонента стохастичної компетентності, а результати діагностик (самостійних робіт) дозволять оцінити рівень сформованості конативного компонента.

Використана література:

1. Програма економічних реформ Президента України В. Ф. Януковича на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” – Режим доступу : www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf
2. Проект нової редакції Закону України “Про вищу освіту” – Режим доступу : www.kpi.ua/files/zakon_pro_vo-ostatochnyy_text.doc (проект робочої групи на чолі з М. З. Згуровським).
3. Болотов В. А., Сериков В. В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8-14.
4. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34-42.
5. Компетенции в образовании: опыт проектирования : сб. науч. тр. / под ред. А. В. Хуторского. – М. : Научно-внедренческое предприятие “ИНЭК”, 2007. – 327 с.
6. Татур Ю. Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 3. – С. 20-26.
7. Шадриков В. Д. Новая модель специалиста: инновационная подготовка и компетентностный подход // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 8. – С. 26-31.

ТРУНОВА Е. В. Стохастическая компетентность будущего экономиста.

Статья посвящена стохастической компетентности будущих экономистов, рассмотрена взаимосвязь компонентов профессиональной компетентности специалистов-экономистов, структура стохастической компетентности, структурные компоненты стохастической компетентности, уровни сформированности компонентов стохастической компетентности

Ключевые слова: стохастика, компетентность, стохастическая компетентность, экономист

TRUNOVA O. Stochastic competence of economists.

This article is devoted stochastic competence economists examined the relationship of the components of professional competence professional economists, stochastic structure of competence, the structural components of the stochastic competence levels forming components stochastic competency

Keywords: stochastic, competence, competence stochastic, future economist

**Турчинова Г. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНОВАНОГО МОНОЛОГІЧНОГО ТА ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті представлені етапи формування умінь породжувати професійне монологічне та діалогічне мовлення. Подана їх характеристика та надані критерії формування професійно орієнтованої усномовленнєвої діяльності студентів.

Ключові слова: система вправ, монологічне та діалогічне мовлення, соціокультурна спрямованість, вмотивованість, етапи формування вмінь.

Складання системи вправ для навчання професійного монологічного та діалогічного мовлення є пріоритетним під час навчання студентів усім видам мовленнєвої діяльності, оскільки студенти передусім повинні вміти викладати свій фах іноземною мовою.

Проблемою складання системи вправ для навчання професійного монологічного та діалогічного мовлення студентів немовних спеціальностей ВНЗ займалася велика кількість вітчизняних та зарубіжних дослідників, таких як О. Б. Тарнопольський, О. С. Большакова, Л. О. Ємельянова, А. Л. Мірзаян, І. В. Самойлюкевич, С. І. Тітов, V. Benson, B. Coffey, T. Hutchinson, C. Kennedy, P. Strevens, A. Waters та ін. Аналіз їхніх наукових праць і досліджень з практики навчання іноземних мов дають нам підставу говорити про необхідність створення системи вправ для навчання говоріння майбутніх учителів біології (монологічне та діалогічне мовлення) на базі фахових текстів.

Перш ніж розглянути систему вправ для навчання професійного